

DENK!

Een begrijpend leesaanpak

Kennismaking: Welke bril heeft u op?

Ervaring in het werken zonder methodes?

Wie werkt met drie zaakvakken?

Wie werkt met 1 methode wereldoriëntatie?

Wie werkt met eigen thema's?

Hoe wordt Begrijpend lezen op de school uitgevoerd?

Ontstaan van DENK!

- Vervolg op LIST
(Leesinterventie Totaalproject voor Scholen)

Anneke Smits
Hogeschool Windesheim

Thoni Houtveen
Lectoraat
Geletterdheid
HU

Wat wil DENK! bereiken?

Goede lezers, die gemotiveerd en autonoom om kunnen gaan met teksten en boeken.

Lezers, die hun kennis kunnen vergroten en antwoorden vanuit verschillende perspectieven kunnen vinden op hun vragen.

Betekenisvol leren

‘Everything we teach in reading, from the lowest phonic skill, to the loftiest interpretive strategy, should ultimately be connected to meaning’

(Shanahan, 2012, p. 22 in Houtveen, 2018)

Wat is leesbegrip?

‘Leesbegrip is kennis opdoen door na te denken over een tekst.’

‘Luisterbegrip en leesbegrip zijn beiden gericht op het oppakken van de betekenis van een boodschap die door iemand anders wordt gecommuniceerd.’ (Houtveen, 2018 p. 39)

Hoe komt leesbegrip tot stand?

Als er niet automatisch betekenis wordt verleend aan een tekst, dan vindt er een bewust proces van probleem oplossen plaats (Kintsch in: Houtveen, 2018).

Cyclisch proces:

Wanneer we iets begrijpen, levert ons dat nieuwe informatie op, die onze kennis verandert en die dan op zijn beurt beschikbaar is voor later begrip.

M.M.Geerse LIST- en DENKI begeleider SVO/HU

Elementen van een effectief begrijpend leesprogramma (Houtveen, 2018)

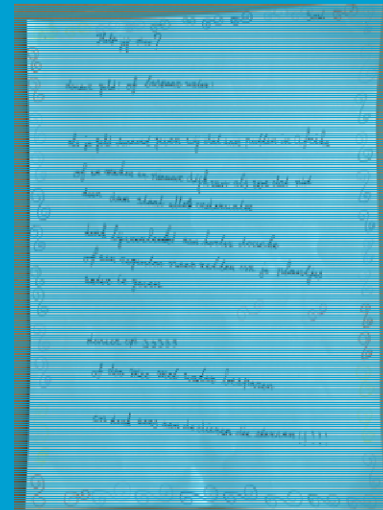

1. Werk aan het opbouwen van kennis van de vakken die in het onderwijs worden aangeboden en werk aan het opbouwen van kennis van de wereld
2. Zorg voor een groot aanbod van verschillende teksten
3. Zorg voor teksten die motiveren en voor een motiverende leesomgeving
4. Leer leerlingen strategische lezers te worden
5. Geef uitleg over tekststructuur

M.M.Geerse LIST- en DENKI begeleider SVO/HU

6. Betrek leerlingen in discussie
7. Bouw aan woordenschat en kennis van taal
8. Integreer lezen en schrijven
9. Observeer en toets
10. Differentieer

M.M.Geerse LIST- en DENKI begeleider SVO/HU

Strategieën waar bewijs voor is

- Het stellen van een leesdoel
- Het monitoren van het eigen begrip
- Vooruit kijken en voorspellen
- Het genereren van vragen
- Beantwoorden van vragen over de tekst
- Instructie over tekststructuur
- Samenvatten en navertellen
- Gebruik van een grafische organizer

De leerkracht als model

Voorkeur: persoonlijk aanbieden
in een gesprek i.p.v.
klassikaal trainen
zonder betekenis

M.M.Geerse LIST- en DENKI begeleider SVO/HU

5 basisprincipes DENK!

- *DENK! versterkt de onbewuste begripsprocessen door thematisch (voor)lezen/luisteren in B/C boeken. (KM lessen)*
- *DENK! leert kinderen themateksten te begrijpen die nog te moeilijk voor ze zijn met behulp van scaffolding. (R2L)*
- *Om leerlingen aan te zetten tot actief denken over tekst werkt DENK! met samenwerkend leren, mondelinge discussie en schrijven op basis van open vragen.*
- *De kwaliteit van de gebruikte boeken en teksten is van essentieel belang voor het effect van DENK!*
- *De leesmotivatie wordt vergroot door kiezen uit een aantrekkelijk boekenaanbod.*

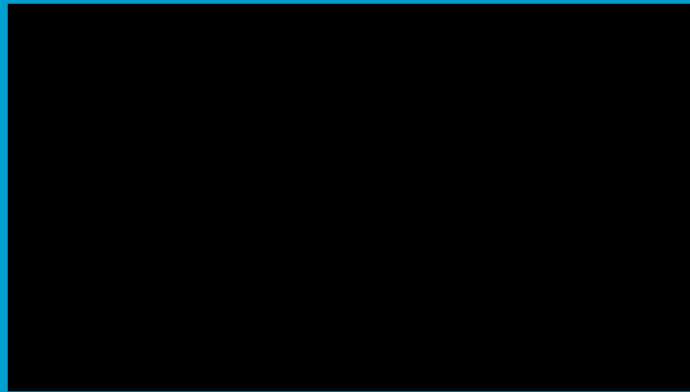
Opbouw DENK! aanpak

- 4 á 5 thema's per jaar (gekoppeld aan kerndoelen)
- Gezamenlijk kennis verzamelen
- Vragen beantwoorden vanuit verschillende perspectieven
- Keuzes voor verschillende soorten teksten
- Werken met fictie en non-fictieboeken
- Open vragen op meerdere niveaus (om leerlingen te laten nadenken over inhoud boek, tekst of een dilemma)
- Schrijfopdrachten
- Twee KM-lessen (KiloMeters/KennisMeters) per week
- Eén R2L-les (Reading to Learn) per week

Kenniscentrum Educatie | Lectoraat Geletterdheid HU

DENK! op de VSV

Dilemma's/
perspectieven

Introductie en
afsluiting

Thema

Voorleesboek en
Boeken
(pinterest)

R2L teksten

Thema introductie, voorkennis activeren

- Excursie
- Film
- Gast spreker
- Gesprek met de Ilen
- Etc.

Ria Geerse MEd, DENKI begeleider

Afsluiten thema

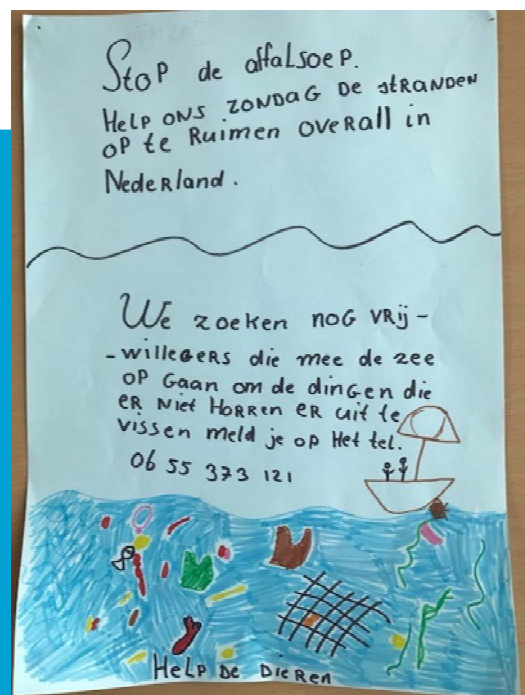
Tentoonstelling

Blog

Themaboek schrijven

Schrijven!

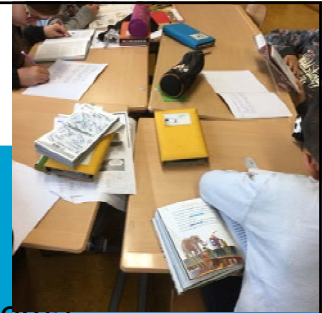
Ria Geerse MEd, DENKI begeleider

KM-les

- KiloMeters-les /KennisMeters-les
- Voorlezen uit een themaboek+ koppeling naar thema
- Stillezen + aantekeningen maken
- **DENK-maatjes** + vragen stellen
- Klassikale afsluiting: **wat heb je geleerd? Wat weten we nu?**
- Opschrijven toevoeging gezamenlijke kennis

Zoek naar boeken met **tekstkwaliteit**

Onnatuurlijke taal

2 Een Romeins fort

De Romeinen hebben sterke legers. Daarmee veroveren ze bijna heel Europa! Ze komen ook in Nederland. De rivier de Rijn is de grens van hun gebied. Het gebied onder de rivier is bezet door de Romeinse soldaten. Aan de andere kant van de Rijn wonen de Friezen. Daar hebben de Romeinen soms ruzie mee. Dat heb je kunnen lezen in het verhaal van Nothfried en zijn vader.

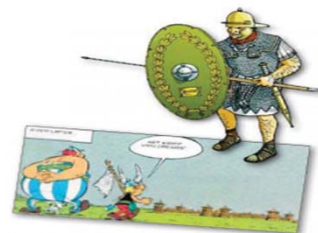
Langs de Rijn bouwen de Romeinen forten. In de forten wonen de soldaten. Zij bewaken de grens. Als er gevaar is, zijn ze veilig in het fort. Tussen de forten loopt een weg. Als een fort wordt aangevallen, kunnen de soldaten snel van het ene naar het andere fort gaan.

De wachttorens

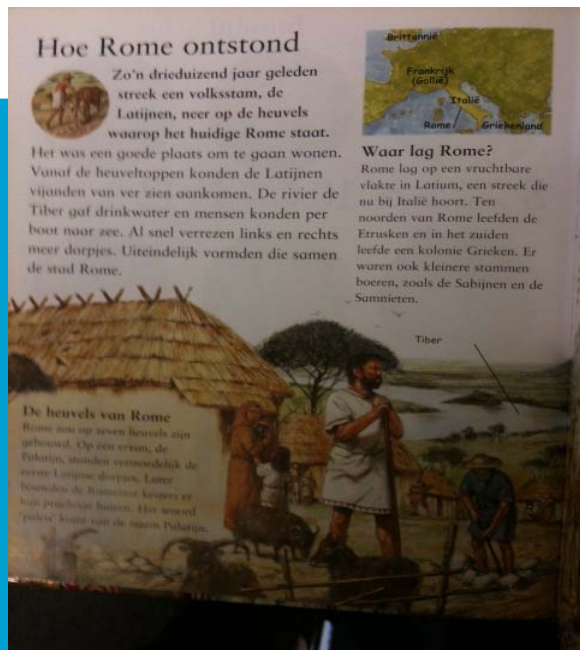
Soms is het niet nodig een groot fort te bouwen. Dan bouwen de Romeinen een wachttoren. Daar zijn minder soldaten voor nodig. Als er gevaar is, wordt op de wachttoren een vuur aangestoken. De soldaten op de andere wachttorens zien het vuur. Ze weten dan dat er wat aan de hand is. Dan komen ze eraan.

Vanuit de wachttoren wordt de grens bewaakt.

De Romeinse soldaten wonen in een fort.

Verhaalstructuur

Causaliteit en verbinding

Karakter

Cognitieve belasting

Het kan ook anders

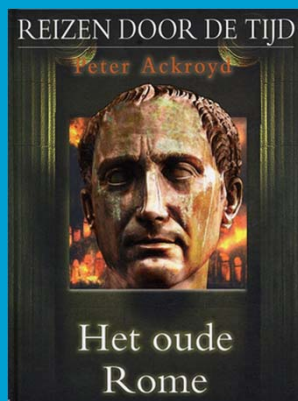

Fraaie fictie

‘Het is 55 v. Chr. Het leger van Julius Caesar is in het noorden om de Germaanse stammen te onderwerpen. Maar dat gaat minder makkelijk dan ze gedacht hadden. Rufus wordt als verkenner vooruit gestuurd. Hij verdwaalt en belandt in handen van een Germaanse stam’

Ultieme non-fictie

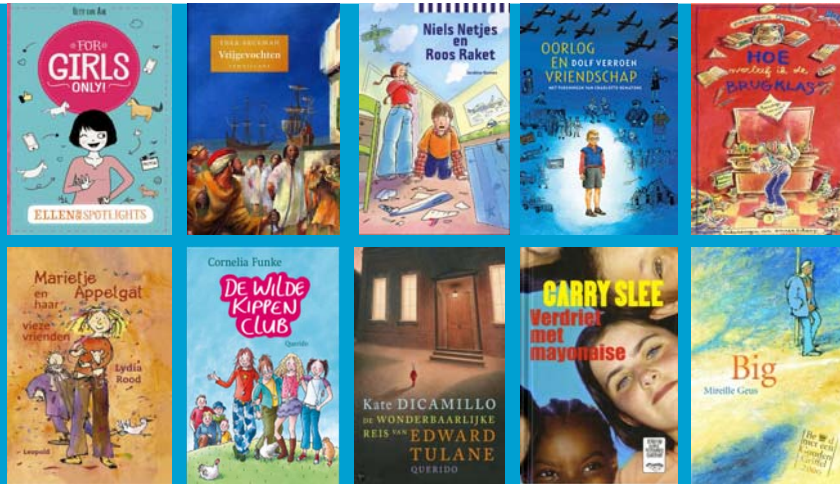
Dit is het verhaal over hoe een paar dorpen een stad werden en hoe die stad de grootste supermacht van zijn tijd werd.

Rome groeide van een kleine, door koningen geregeerde staat uit tot een republiek die zijn eigen leiders koos en uiteindelijk een keizerlijke hoofdstad werd die het grootste deel van de bekende wereld beheerste. Het verhaal van Rome is er een van ambitie die tot macht en grootsheid leidde. In de loop der tijden verzuimde die grootsheid door de voorliefte van de Romeinen voor weelde en luxe. De stad Rome begon streek en gooid, maar raakte in verval. De eerste Romeinse burgers waren hardwerkende boeren en soldaten, maar tijdens het keizerrijk waren velen verwend en lui.

De stad Rome werd eerst heerser over Italië en vervolgens daarna een eerste rijk dat zich uitstrekte rond de Middellandse Zee en verre en

Vriendschap

Ria Geerse MED, DENKI begeleider

Water; vriend of vijand

Ria Geerse MED, DENKI begeleider

R2L-les (Reading to Learn)

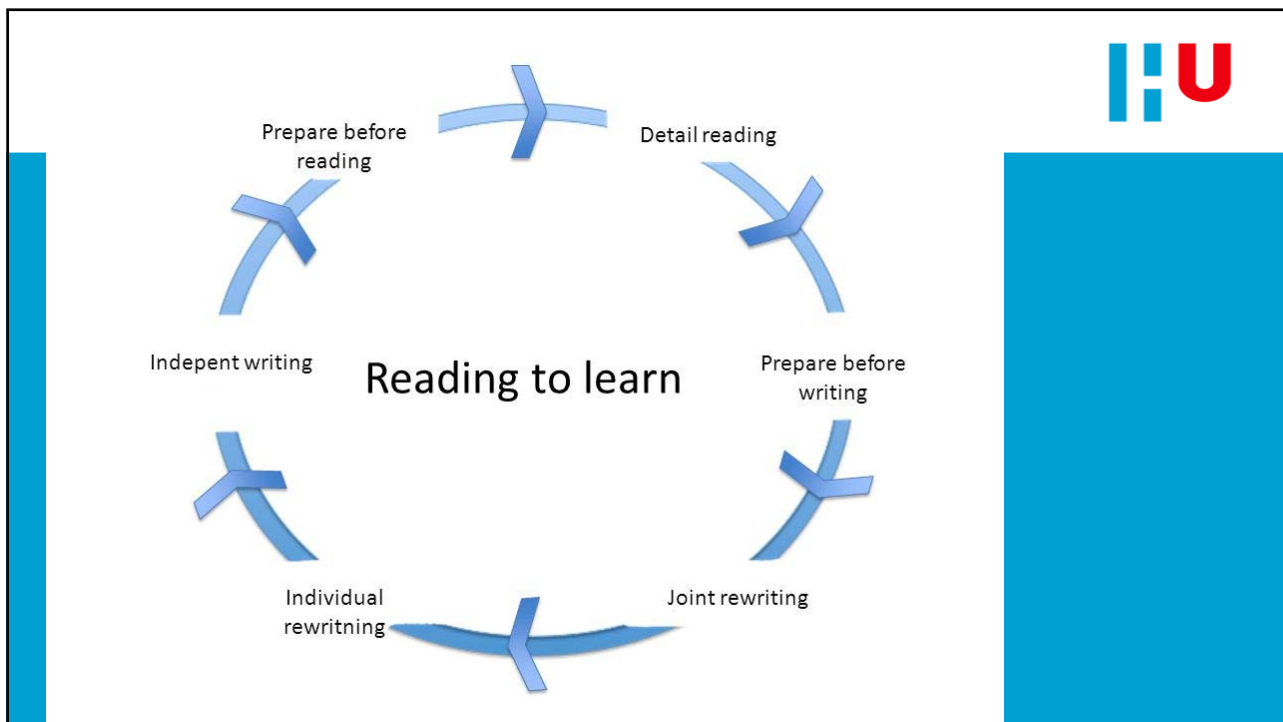

- Voorkennis activeren
- Genre bespreken
- Tekst samenvatten en **voorlezen**
- Hoofdgedachte uit alinea
- Belangrijke woorden opschrijven uit alinea
- Herschrijven alinea
- **DENK-maatjes**: wat heb je geleerd?
- Klassikale afsluiting: terugkoppeling thema + wat heb je geleerd?

R2L teksten

- Let op de lengte (plm. 400 woorden)
- Geen wikipedia teksten e.d. (verzameling van feiten)
- Lay-out; hierin kan aanpassing nodig zijn
- Nadruk op moeilijke non-fictie teksten
- Meerdere perspectieven op het thema in de verschillende teksten
- Herhaald lezen van de tekst
- Nadruk op alineagewijs scaffold

Zoeken R2L teksten

- Kranten: volkskrant.nl; nrc.nl; trouw.nl
- Tijdschriften
- <http://www.geschiedenisvoorkinderen.nl/romeinen/>
- www.natgeojunior.nl
- www.winklerprins.com/info/basisonderwijs.html
- www.kennislink.nl
- www.bibliotheek.nl/werkstuk
- www.blendle.nl New Scientist, National Geographic, Roots, Puur natuur, Technisch weekblad, Quest, Quest Historie, Kijk, Historisch nieuwsblad

Kwaliteitsdocument

Kun je bevriend zijn met een dier of voorwerp?
Hoe waren de vriendschappen in de verschillende tijdvakken (zowel leeftijd als perspectieven door de jaren heen)? Was dat vroeger anders dan nu?

3.1.2 Thema 'Grieken en Romeinen'

Kerdoelen:

Oriëntatie op jezelf en de wereld: Tijd – Kerndoel 52:

De leerlingen leren over kenmerkende aspecten van de volgende tijdvakken: jagers en boeren; Grieken en Romeinen; monniken en ridders; steden en staten; ontdekkers en hervormers; regenten en vorsten; pruiken en revoluties; burgers en stoommachines; wereldoorlogen en holocaust; televisie en computer.

Oriëntatie op jezelf en de wereld: Tijd – Kerndoel 53:

De leerlingen leren over de belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis en kunnen die voorbeeldmatig verbinden met de wereldgeschiedenis.

Verskillende perspectieven:

Gladiatorengevechten

Bouwwerken

Oorlogen

Het ontstaan en de val van het Romeinse Rijk

Versil tussen de Grieken en Romeinen

Wat hebben wij te danken aan de Romeinen/Grieken. Wat zien wij terug in onze tijd.

Kinderen en vrouwen in de Romeinse/Griekse tijd

Versillende goden

Ontspanning, eten & drinken en vermaak in die tijd

Belangrijke steden, toen en nu

Mogelijke dilemma's:

Als je in deze tijd zou leven, wie zou je dan willen zijn en waarom?

Was het fijn/leuk om in deze tijd te leven, waarom?

Wat als de Romeinen heel Nederland hadden veroverd?

Bronnen

- Houtveen, A.M.M., 2018. *Goed geletterd, opbrengst van Lectoraat geletterdheid 2006-2018*. Lectoraatlezen@hu.nl
- Houtveen, A.M.M., 2018. *DENK! Werk aan groei in begrip*.
- Handleiding DENK!
- Kwaliteitsdocument Begrijpend lezen DENK! VSV

Informatie over DENK! denk.fe@hu.nl